

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Jokaiseen asiakaslaskuun oikaisuvaatimuksen liittäminen lisää muutoksenhakuja ja siten hallinnollista työtä Kainuun sotessa.

Kainuussa asiakkaalle tehdään (kotihoito) palveluista maksu- ja palvelupäätös (viranhaltijapäätös), jossa on ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemiseen. Laskutus perustuu toteutuneisiin käynteihin, laskussa ei ole oikaisuvaatimusta.

Asiakkaiden laskuihin oikaisuvaatimuslomakkeen lisääminen lienee tekninen asia, mutta aiheuttaa kaikissa yksiköissä, myös Kainuussa lisätyötä. Samaa palvelua koskien asiakkaalle tulee siis kaksi valituskelpoista päätöstä, joten tämä ei ole tarkoituksenmukaista vaan tulisi poistaa.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Lakiesityksen maksutaulukon mukaan määritellään maksuprosentit perheen koon mukaan jokaiselle tunnille erikseen, palvelutuntien ollessa 4 -38 tuntia kuukaudessa, joten maksu % muuttuu tuntitunnilta. Tämä on iso muutos nykyiseen käytäntöön verrattuna, joka on mahdollistanut ikääntyneiden osalta joustavan ja tarvelähtöisen palvelun toteuttamisen määriteltyjen tuntirajojen puitteissa. Tämä ei ole tarkoituksenmukainen, koska jatkossa tulisi tehdä jokaisen palvelutuntien muutoksen jälkeen erilliset oikaisuvaatimuskelpoiset palvelupäätökset sekä niihin liittyvät valituskelpoiset laskut. Tämä ei ole hallittavissa, koska vaatii jatkuvia uusien asiakasmaksupäätösten tekoa.

Kainuussa asiakkaan palvelut perustuvat palvelutarpeeseen ja asiakas saa ne varallisuudestaan riippumatta tarpeen pohjalta. Jos asiakas ei selviä laskuista, maksuja alennetaan tai poistetaan kokonaan, mutta palveluja ei jätetä toteuttamatta. Lakiesitys vähentää Kainuun sotien asiakasmaksutuottoja.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Peruuttamatta ja käyttämättä jättäneestä palvelusta on syytä periä asiakkaalta tai potilaalta maksu. Nykyisillä resursseilla käyttämättömät ajat aiheuttavat isoja ongelmia.

Esitetty laajennus terveydenhuollon palveluihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lyhytaikaisiin hoito- ja asumispalveluihin on kannatettava.

5 § Maksuttomat terveysterveyst / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Maksuttomien palveluiden laajeneminen on asiakkaille hyvä asia. Hoitajakäynnin maksuttomuudella voidaan potilaita nykyistä paremmin ohjata tarvittaessa lääkäriin käyntiä korvaavalle hoitajavastaanoitoille. Maksuttomuuden lisääntyminen aiheuttaa terveydenhuollon tuottajien tulojen vähenemistä, mikä olisi hyvä huomioida rahoituksessa.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

On erittäin hyvä, että hammashoito, terapiat, tilapäinen kotihoito ja kotisairaanhoidot tulevat maksukaton piiriin. Terveydenhuollon palveluja on vahvasti suunnattu avopainotteisiksi ja asiakasmaksusääntelyn tulee olla samansuuntaista. On suotavaa, että myös maksukäytännöt tukevat avohoitoa. Maksukaton laajeneminen suun terveydenhuoltoon madaltaa kynnystä hakeutua tarpeelliseen hoitoon. On mahdollista, että maksukaton laajeneminen suun terveydenhuoltoon lisää julkisen hammashoidon kysyntää.

Lyhytaikainen tehostettu palveluasuminen tulisi myös esityksen mukaan sisältymään maksukattoon, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Laissa tulisi ottaa selkeä kanta siihen, miten omaishoidon lakisäateisten vapaiden käyttö esim. tehostetussa palveluasumisessa vaikuttaa maksukattoon.

Taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevien kuntalaisten näkökulmasta on erinomainen asia, että jatkossa myös toimeentulotuesta maksetut asiakasmaksut kerryttävät maksukattoa.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

Lakiesitys ei aiheuta merkittäviä muutoksia Kainuussa.

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Tehostetussa palveluasumisessa peritty hoiva- ja hoitomaksu on Kainuussa pohjautunut kotihoidon maksutaulukkoon, joten hoiva maksu on laskettu asiakkaan bruttotuloista. Lakiesitys muuttaa laskutusperusteen nettotuloista, kuten laitoshoidon maksuissa on sovellettu. Tämä vaikuttaa maakunnan maksukertymää vähentävästi.

Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen osalta, mikäli asiakasmaksu voi olla enintään 85 % asiakkaan nettotuloista ja sen lisäksi asiakkaalle tulee jäädä 160 € /kk käyttövaraa, niin asiakkaalle tulee ”tuplahyöty”, joka puolestaan entisestään vähentää sotien asiakasmaksutuottoja.

Lakiesityksen mukaisesti tehostettuun palveluasumiseen liittyvistä tukipalveluista ei saisi periä asukkaalta erillisiä maksuja, vaikka esimerkiksi ateria-, vaatehuolto, siivous- ja pyykkihuolto aiheuttavat merkittäviä kustannuksia sotelle. Tehostetun palveluasumisen asiakasmaksujen sisällön muuttuessa laitoshoidon sisältöä vastaavaksi, siirtyy sotelle nykyistä enemmän tukipalvelukustannuksia, jotka ovat tähän saakka olleet asiakkaan kustannuksia.

Lakiesityksen mukaan arvioituna asiakasmaksutuotot vähentyvät Kainuun vanhuspalveluissa pelkästään tehostetun palveluasumisen osalta noin 3 milj. / vuosi verrattuna nykyisten asiakkaiden asiakasmaksuihin.

Kainuussa on samat maksujen määräytymisen perusteet asiakkailta, joille on vanhuspalveluiden toimesta tehty laaja-alainen palvelutarpeen arviointi ja ohjattu yksityisen palvelutuotannon piiriin puitesopimuksilla.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

Tehostettu palveluasuminen ymmärretään avopalveluna, lakiehdotuksessa esitetään maksun perintätavan muuttamista laitoshoidon maksuperusteita vastaavaksi. Asiakkaat ovat maksaneet vuokran ja saaneet siihen kelan asumistukea /asumislisää. Nyt esitetty malli vähentää sotien saamia tuloja, asiakkaalle muutos hyvä.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Lakiesityksessä määritelty selkeästi, mitä huomioidaan, joka hyvä asia.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

Esityksessä on, että asumismenoista vähennetään valtion varoista maksettava asumistuki. Samoin lääkekustannukset vähennetään asiakkaan tai hänen edustajansa antaman selvityksen perusteella. Maksupäätöstä ei tarvitse tehdä joka kuukausi uudestaan, ainoastaan jos lääkekustannuksissa olennaisia muutoksia. Lisää kuitenkin hallinnollista työtä sekä vähentää sotien saamia asiakasmaksutuloloja.

10 e § Jatkuva ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Sääntelyllä sidotaan tarpeettomasti teknologisen kehityksen mahdollistamaa palveluiden kehittämistä (etähoito-, etähoiva-, etäturva-/valvonta). Kohdassa 10 h mahdollistetaan asiakasmaksun periminen tukipalveluna järjestettävästä turvapalvelusta, mutta kohdassa 10 e

todetaan, että etäyhteyksiin liittyvät laitteet kotona annettavissa palveluissa ovat lähtökohtaisesti asiakkaalle maksuttomia ja toissijaisesti asiakas vastaa laitteisiin liittyvistä kustannuksista. Teknologia tulee mahdollistamaan entistä paremmin erilaisten laitteiden yhteentoimivuuden, jolloin maksujen perimisessä voi syntyä ongelmia - ensisijaisesti tulisi korostaa kansalaisen/asiakkaan vastuuta kustannuksista.

Maksua määrättäessä tunnit huomioitaisiin täysinä tunteina; saattaa lisätä hallinnollista työtä. Lääkkeiden annosjakeluun käytettävä aika voitaisiin sisällyttää palvelupäätökseen, joka soten näkökulmasta hyvä asia.

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei olennaista muutosta aiempaan.

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Huomioi uutena myös avopuolisot. Esitys on osaltaan jo nykyisen toiminnan kaltainen.

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

Sääntelyllä sidotaan tarpeettomasti teknologisen kehityksen mahdollistamaa palveluiden kehittämistä (etähoito-, etähoiva-, etäturva-/valvonta). Kohdassa 10 h mahdollistetaan asiakasmaksun periminen tukipalveluna järjestettävästä turvapalvelusta, mutta kohdassa 10 e todetaan, että etäyhteyksiin liittyvät laitteet kotona annettavissa palveluissa ovat lähtökohtaisesti asiakkaalle maksuttomia ja toissijaisesti asiakas vastaa laitteisiin liittyvistä kustannuksista. Teknologia tulee mahdollistamaan entistä paremmin erilaisten laitteiden yhteentoimivuuden, jolloin maksujen perimisessä voi syntyä ongelmia - ensisijaisesti tulisi korostaa kansalaisen/asiakkaan vastuuta kustannuksista.

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

On huomioitu aiemmin myös.

10 j § *Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift*

Periaatteena on hyvä, että esim. maksujen tarkistaminen on määritelty laissa.

10 k § *Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften*

Ei olennaista muutosta aiempaan.

11 § *Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift*

Asiakkaat ovat jatkossakin eriarvoisessa asemassa sen suhteen, myönnetäänkö paikallisessa poliittisessa päätöksenteossa alennusta myös muissa kuin lakiesityksessä mainituista palveluista eli käytännössä terveydenhuollon maksuista.

Pykälässä veloitetaan huolehtimaan siitä, että asiakasta informoidaan maksun alentamisesta tai perimättä järjestämisestä. Esimerkiksi palvelupäätöksen tai asiakaspäätöksen yhteydessä informoitavaksi.

Soten velvollisuus on huolehtia siitä, että asiakas saa henkilökohtaisesti tiedon maksun alentamis- tai perimättäjäyttämismahdollisuudesta. Tieto on annettava ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

Ei olennaista muutosta nykyiseen.

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

-

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

Esitetyssä laissa on useita käytännön muutoksia, joiden toimeenpano vaatii aikaa. Tämän vuoksi laissa voisi olla osittain siirtymäaikoja käytännön selvittelytyötä vaativien muutoksien toimeenpanemiseksi. Lisäksi ministeriöltä ja aluehallintovirastoilta toivotaan informaatio-ohjausta lain toimeenpanoon liittyen. Muutokset lisääisivät selvittelyä ja erilaista päätöksentekoa huomattavasti.

Ahopelto Maire
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä - Maire Ahopelto
kuntayhtymän johtaja